

Luvut 2, 3, ja 4,

Kirjattuna Limingan kuntakohtainen teksti

Kirjattuna vain muutokset

LUKU 2.5.

Itsestä huolehtiminen ja arjentaidot

Limingan esiopetuksessa lapset harjoittelevat itsestä huolehtimista ja arjen taitoja päivittäisissä arjen tilanteissa esiopetuksen henkilöstön kanssa. Pienet vastuutehtävät esiopetuspäivän aikana opettaa lapselle vastuullisuutta ja lisää lasten osallisuutta ja esiopetuksen toiminnan merkityksellisyyttä. Lapsia opetetaan huolehtimaan omista sekä yhteisistä tavaroista ja esineistä. Oppimistilanteista, arjen siirtymätilanteista, kun päivän struktuurista pyritään tekemään kiireettömiä ja lapsen yksilöllisen tarpeen huomioivia.

Esiopetuksessa opitaan liikkuen. Liikunnallisuus ja toiminnallisuus ovat huomioituina esiopetuksen pedagogiikassa, oppimistilanteissa sekä leikissä ja siirtymätilanteissa. Oppimisympäristöissä niin sisä- kuin ulkotiloissa huomioidaan liikkumisen ja liikunnan mahdollisuudet, jotka rakennetaan liikkumista motivoiviksi. Esiopetuksen pedagogisina painopisteinä ovat toiminnallinen, kokeileva ja tutkiva oppiminen, jotka toteutuvat pääsääntöisesti liikkuen ja toimien eri aisteja käyttäen.

Esiopetusryhmät toteuttavat säännöllistä ulkopedagogiikkaa, jolloin oppiminen tapahtuu liikkuen erilaisissa luontoympäristöissä. Retkille ja eri vierailukohteisiin kävellen aina kuin mahdollista. Kiinnitämme huomiota opetus-, leikki- sekä sisä- ja ulkovaelineisiin, jotta nämä mahdollistavat lapsia toiminnallisuuteen ja liikkumiseen esiopetuspäivän aikana. Esiopetusyksiköiden henkilöstö yhdessä esihenkilöiden kanssa suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat yksikössä toteutettavaa liikuntaa, välineitä ja ympäristöjä. Lapset osallistuvat liikunnallisen toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin omissa esiopetusryhmissään toiminnallisesti leikkien ja keskustelujen kautta. Esiopetuksessa lapsen hyvinvoinnin edellytysten tuetaan ja lapset ohjataan huomiomaan oma ja toisten hyvinvointi.

LUKU 3.1 Limingan esiopetuksen toimintakulttuurin periaatteet

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Kasvua ja oppimista tukeva toimintakulttuuri Limingan esiopetuksessa opetusta ja kasvatusta toteutetaan positiivisen ja vahvuusperustaisen pedagogiikan periaatteiden mukaisesti. Pedagogiikka tukee lasten hyvinvointia, itsetuntemuksen kehittymistä ja vahvuuksien tiedostamista ja luo myönteistä toimintakulttuuria. Keskiössä ovat lämmin ja lasta kunnioittava vuorovaikutus, positiivinen ja kannustava palaute sekä hyvän

huomaaminen ja vahvuuksien löytäminen jokaisessa niin lapsissa kuin aikuisissa. Esiopetuksessa toimitaan inklusiivisen periaatteen mukaisesti, joka huomioidaan jo lapsiryhmien muodostamisessa sekä tasa-arvoisessa, yhdenvertaisessa ja lasten osallistavassa toimintakulttuurissa, **jossa lapsi oppii ja kehittyy omista lähtökohdistaan käsin.**

Limingan kunnan esiopetuksen toimintakulttuuria kehitetään ja arvioidaan säännöllisesti lasten osallisuuden ja arvioinnin, henkilöstön pedagogisten arvioiden sekä huoltajille suunnatun pedagogisen toiminnan arviointikyselyn pohjalta. Esiopetuksen toimintaa havainnoidaan ja henkilöstö on sitoutunut esiopetuksen arvoperustan ja toimintakulttuurin kehittämiseen. Esiopetusyksikön johtaja vastaa esiopetuksen yksiköiden pedagogisesta toimintakulttuurista ja kehittämisestä. Toimintakulttuuria rakennetaan yhdessä esihenkilöiden, varhaiskasvatuksen erityisopettajien esiopetuksen henkilöstön, lasten, huoltajien ja mahdollisten muiden toimijoiden kanssa. Lähtökohtana on lapsen kasvun ja hyvinvoinnin edistäminen sekä oppimisen polun jatkumon eheä turvaaminen. Esiopetusyksikön johtajan ja apulaisjohtaja pedagogiikan johtamisen vaikutus pedagogiikan laatuun ja henkilöstön johtamiseen tiedostetaan. Pedagogisella johtamisella taataan henkilöstön sitoutuminen toimimaan esiopetuksen toimintakulttuuriin yhteisten arvojen ja pedagogisten tavoitteiden mukaisesti sekä mahdollistetaan henkilöstön ammatillisen osaaminen kehittyminen. Pedagoginen johtajuus määrittyy koko työyhteisön kautta ja jokainen työntekijä jakaa työssään oman osaamisensa, vahvuutensa ja osallisuuden. Esiopetusryhmän varhaiskasvatuksen opettaja on oman työtiiminsä pedagogiikan johtaja. Opettaja luo lapsiryhmään pedagogisen toiminnan periaatteet ja tuo nämä näkyväksi työtiimille lapsille ja huoltajille. Opettaja vahvistaa lapsiryhmän työtiin yhteistyötä, tukee työtiimin osallisuutta sekä vastaa tiedonkulusta.

Esiopetusyksiköissä pidetään säännöllisesti pedagogisia- sekä kehittämis- ja suunnittelupalavereita. **Esiopetusyksiköissä järjestetään suunnittelupäiviä, joissa laaditaan yksikön lukuvuoden toimintasuunnitelma ja määritetään opetuksen pedagogiset painopisteet sekä arvot. Esiopetuksen opettajat kokoontuvat säännöllisesti pedagogisiin tapaamisiin, joka toimivat vahvana osana toimintakulttuurin kehittämistä sekä sen reflektointia ja arviointia. Esiopetusryhmän aikuisten tiimi pitää säännöllisesti tiimipalavereita. Koko työyhteisöllä on tapaamisia, jotka tukevat toimintakulttuurin rakentumista ja sen arviointia sekä työyhteisön, tiimin että henkilöstön itsenäisen arvioinnin kautta. Toimintakulttuuria kehittävät myös esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen henkilöstöstä muodostetut varhaiskasvatuksen tiimit. Nämä tiimit toimivat valittua pedagogista teemaa tai painopistettä kehittäen, luoden uusia käytänteitä ja arvioiden näiden toteutumista.**

Paikallista opetussuunnitelmaa täydentävä esiopetusyksikkökohtainen lukuvuosisuunnitelma laaditaan ennen esiopetusvuoden alkamista. Laatimisesta vastaa esiopetusyksikön johtaja ja laadinnassa ovat mukana myös esiopetusyksikön

apulaisjohtaja ja varhaiskasvatuksen erityisopettajat sekä tarvittaessa varhaiskasvatuksen opettajat. Suunnitelmassa täsmennetään yksikön toimintakulttuuria ja oppimisympäristöjä sekä yhteistyöhön liittyviä käytänteitä. Siinä kuvataan myös yksikön oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen järjestämisen periaatteita.

Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Limingan esiopetuksen toimintakulttuurissa edistetään lasten osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Osallisuus toteutetaan inklusiivisten periaatteiden mukaisesti, jossa jokainen lapsi tulee kohdatuksi ja huomioiduksi omana itsenään. Osallisuuden toteutuessa lapsi tulee kuulluksi ja saa vaikuttaa itseä koskeviin asioihin ilmaisten näkemyksiään, ideoitaan ja mielipiteitään. Esiopetuksessa huomioidaan sekä yksilöllinen että ryhmässä toteutuva osallisuuden kokemus. Lasten kanssa keskustellaan, pohditaan ja jäsennellään erinäisiä asioita ja aiheita. Lapset harjoittelevat vaikuttamista ja päätöksentekoa esiopetuksen arjessa sekä erillisissä lasten kokouksissa, joita ryhmissä järjestetään säännöllisesti. Osallisuuden toteutuessa lapselle muodostuu käsitys yhteisön jäsenenä toimimisen merkityksellisyydestä. Osallisuus ja toimijuus ovat lapsen keskeinen oikeus esiopetuksessa. **Huoltajien osallistuminen toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin toteutuu päivittäisessä yhteistyössä esiopetuksen ja huoltajien välillä, vanhempainilloissa, lapsen esiopetukselle asetettavien tavoitteiden suunnittelussa, lapsen asioita koskevissa palavereissa, avointen ovien esiopetuspäivässä, juhlissa sekä muissa järjestetyissä tilanteissa ja tilaisuuksissa.**

Esiopetusyksiköt toimivat yhteisöllisesti yhteisten arvojen ja toimintakulttuurin mukaisesti, jolloin niin lapset kuin aikuiset saavat oppia toinen toisiltaan. Esiopetus Limingassa perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvoisesta merkityksestä. Lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas omana itsenään. Lapsella on oikeus oppia sekä rakentaa käsitystään itsestään ja maailmasta oman lähtökohtansa mukaisesti. Lasta rohkaistaan toimimaan vertaisryhmässään, kuunnellen, osallistuen sekä arvostaen toisten lasten yksilöllisyyttä. Lapsen kiinnostuksen kohteet huomioidaan ja lapset osallistuvat esiopetuksen oppimisympäristöjen, toiminnan ja arvioinnin toteuttamiseen. Oppiessaan lapsi toimii aktiivisena ryhmän tai pienryhmän jäsenenä kokeilevassa, tutkivassa ja kannustavassa ilmapiirissä. Leikki ja leikillisuus ovat esiopetuksessa olennainen oppimisen keino, jotka näyttäytyvät merkittävässä roolissa esiopetuksen toiminnassa. Esiopetuksessa iloitaan oivalluksista ja oppimisesta yhdessä vertaisryhmän kanssa.

Limingan esiopetuksen toimintakulttuurissa edistetään lasten osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Osallisuus toteutetaan inklusiivisten periaatteiden mukaisesti, jossa jokainen lapsi tulee kohdatuksi ja huomioiduksi omana itsenään. Osallisuuden toteutuessa lapsi tulee kuulluksi ja saa vaikuttaa itseä koskeviin asioihin ilmaisten näkemyksiään, ideoitaan ja mielipiteitään. Esiopetuksessa huomioidaan sekä yksilöllinen että ryhmässä toteutuva osallisuuden kokemus. Lapset harjoittelevat vaikuttamista ja päätöksentekoa esiopetuksen arjessa sekä erillisissä lasten kokouksissa, joita ryhmissä järjestetään säännöllisesti. Lasten kokouksissa lapset pääsevät konkreettisesti vaikuttamaan asioiden kulkuun ja päätösten tekoon. Osallisuuden toteutuessa lapselle muodostuu käsitys yhteisön jäsenenä toimimisen merkityksellisyydestä. Osallisuus ja toimijuus ovat lapsen keskeinen oikeus esiopetuksessa.

Esiopetusyksiköihin on laadittu toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma yhdessä lasten, henkilöstön ja huoltajien kanssa. Suunnitelmaa ja sen toteutumista arvioidaan esiopetuksen lukuvuoden aikana. Suunnitelma päivitetään kolmen vuoden välein ja päivittämisestä vastaa esiopetusyksikön johtaja. Esiopetusryhmässä edustettuina olevat kulttuurit, kielet, uskonnot ja katsomukset ovat läsnä arjen pedagogiikassa. Monikielisyys näkyy esiopetuksessa lasten kielikulttuurien sekä esiopetuksen kielirikasteisen toimintakulttuurin kautta.

Esiopetuksessa lapsi tutustuu terveellisiin, turvallisiin ja liikunnallisiin elämäntapoihin. Lapsille mahdollistetaan monipuolisesti liikuntakasvatusta, joka näkyy esiopetuksen työskentelyssä, toiminnallisessa oppimisessa, siirtymätilanteissa, erillisillä liikuntatuokioilla, ulkoilussa, leikissä ja retkillä. Liikkumalla ja liikunnallisin keinoin oppien mahdollistetaan moniaistista oppimista ja tuetaan motivaatiota uuden oppimiselle. Rakennamme ja mahdollistamme toimintaympäristömme kannustamaan liikkeeseen ja liikuntaan. Kuljemme ympäristöisä toiseen, sekä luonnossa tapahtuvassa oppimisessa ja retkillä monipuolisesti liikkuen. Esiopetuksessa opimme liikkuen. Esiopetuksessa järjestetään myös rauhoittumisen hetkiä, joissa lapsilla on mahdollisuus levätä. Ruokakasvatusta toteutetaan esiopetuksessa pedagogisena, lapsen hyvinvointiin ja terveelliseen elämäntapaan kuuluvana toimintana. Ruokakasvatuksessa korostuu ruokailutavat ja -ympäristö, myönteinen ruokapuhe sekä toiminnallisesti, eri aistein toteutettu ravintoon ja ruokailukulttuuriin tutustuminen.

Tunnetaitokasvatus kuuluu päivittäiseen esiopetukseen. Tunnetaitoja harjoitellaan esiopetusryhmän tarpeisiin sopivan tunnetaitokasvatuksen materiaalien pohjalta. Lapsi harjoittelee tunteiden tunnistamista, nimeämistä ja ilmaisemista sekä säätelemään tunteitaan tilanteisiin sopivalla tavalla. Lasten kanssa harjoitellaan empatiataitoja, erilaissa vuorovaikutustilanteissa toimimista sekä ratkaisemaan ristiriitoja. Aikuisten ja lasten välinen vuorovaikutus on avointa, välittävää ja

sensitiivistä. Henkilöstön välinen vuorovaikutus tulee olla toisiaan kunnioittavaa ja esimerkillistä.

Esiopetuksessa epäasialliseen käytökseen, väkivaltaan, kiusaamiseen, häirintään ja **rasismiin** puututaan viipymättä. Esiopetuksessa käydään kasvatuskeskusteluja, joista *käytämme* nimitystä huolikeskustelu, matalalla kynnyksellä ja oitis huolen ilmaantuessa. Keskustelussa voi olla mukana lapsi, huoltaja, esiopetusryhmän opettaja, esiopetuksen erityisopettaja ja tarvittaessa muita asiantuntijoita. Henkilökunta tiedostaa oman ammatillisen roolin ja roolimallina olemisen merkityksen **vuorovaikutustilanteissa lasten kanssa**. Kaikki esiopetusyksikössä toimivat aikuiset puuttuvat kiusaamistilanteisiin välittömästi ja tiedostavat puuttumisen toimintatavat. Esiopetuksessa on käytössä Limingan kunnan esiopetukseen ja varhaiskasvatukseen luotu Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma. Limingan kunnan opiskeluhuoltosuunnitelmaan on liitetty suunnitelmat lapsen suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

Esiopetuksessa on käytössä Ilmoitus väkivallasta tai uhkauksesta esiopetuksessa -lomake, johon esiopetuksen henkilökunta kirjaa lapseen tai aikuiseen kohdistuvasta väkivaltaisesta toiminnasta tai sen uhkauksesta esiopetuksessa. Ilmoitukseen kirjataan väkivaltaisuuden tai uhkauksen tekijän nimi, tapahtumien kulku ja tehdyt toimenpiteet. Ilmoituksen tekemisestä tiedotetaan huoltajia ja ilmoitus toimitetaan esiopetusyksikön johtajalle. Esiopetuksen henkilöstöllä on myös ilmoitusvelvollisuus, mikäli havaitsee työssään epäkohdan tai sen uhan, joka koskee lapsen varhaiskasvatuksen tai esiopetuksen toteutumista.

Esiopetuksessa henkilöstöä tiedotetaan ja koulutetaan turvallisuustietoisuudesta ja turvallisuuden edistämisestä. Henkilöstö ja esihenkilöt toteuttavat turvallisuuskasvatusta yksiköissä yhdessä lasten ja aikuisten kanssa. Esihenkilöt vastaavat siitä, että henkilöstö hallitsee turvallisuusosaamisen. Lasten turvallisuuskasvatusta toteutetaan arjen tilanteissa esimerkiksi leikin, draaman ja keskustelun keinoin.

Turvallisuuskasvatukseen kuuluu **fyysinen turvallisuus** (turvallinen ympäristö, välineistö ja leikki), **psykkinen turvallisuus** (hyväksyvä ilmapiiri, sensitiivinen kohtaaminen, mahdollisuus ilmaista mielipiteitä, ajatuksia ja tunteita, aikuisen läsnäolo, tuki ja apu, arvostava ja oikeudenmukainen kohtelu) ja **sosiaalinen turvallisuus** (kiusaamisen ehkäisy, kiusaamiseen puuttuminen, itsensä ja toisten kunnioittaminen, esiopetusyhteisöön kuulumisen kokemus).